

(N^r 7.)

BELGISCHE SENAAT

COMMISSIEVERGADERING VAN 17 NOVEMBER 1925

**Verslag uit naam der Commissie van Nijverheid, Arbeid en Sociale Voorzorg,
belast met het onderzoek van het Wetsontwerp betreffende het gebruik
van loodwit en andere loodwitverven.**

(Zie n^r 28 (buitengewone zitting 1925) van den Senaat.)

Aanwezig : De heeren HUBERT, voorzitter, BAECK, BROECKX, CARPENTIER,
Ridder DE GHELLINCK D'ELSEGHEM, DEMERBE, DEMOULIN, DUPRET,
EYLENBOSCH, JAUNIAUX, MERTENS, MOYERSON, RONGY, ROSIER, SIMONIS,
SOLAU, VAN BELLE en RUTTEN, verslaggever.

MEVROUW, MIJNE HEEREN,

Moet men het gebruik door de schilders van loodwit en andere loodwitverven verbieden of enkel zorgvuldiger door wetten regelen ? Dit vraagstuk heeft sedert vele jaren aanleiding gegeven tot eindelooze besprekingen ; immers, volgens men het in een of anderen zin oplost, schaadt of bevoordeelt het velerlei belangen, bevredigt of kwetst het achterdochtige lichtgeraaktheid.

Uw verslaggever heeft geen uitspraak te doen over de twisten van technischen aard die voor doel hebben den voorrang der loodhoudende producten als kleurstof te doen uitschijnen.,

Het komt er enkel op aan te weten of de verkoop en het gebruik dezer producten feitelijk schadelijk zijn voor de gezondheid der werklieden die ze bereiden. De mensch is niet gemaakt voor de nijverheid, doch de nijverheid is gemaakt voor den mensch. In de rangorde der economische waarden bekleeden gezondheid en welstand der menschelijke voortbrengers de eerste plaats. En wanneer het zal bewezen zijn dat andere kleurstoffen dezelfde nadeelen opleveren, als die welke men aan het loodwit toeschrijft, dan zal de wetgever niet mogen aarzelen het gebruik er van wettelijk te regelen of desnoods te verbieden.

Het ontwerp dat U wordt voorgelegd betreft niet de fabricage van loodwit, doch enkel den verkoop van dit product en zijn gebruik door de huisschilders. Het is geen eenvoudige bekrachtiging van het ontwerp der overeenkomst van Geneve. Door de werken, voor dewelke afwijkingen gewettigd schijnen, op nauwkeuriger wijze te bepalen, verschaft ons het technisch verslag, bij de memorie van toelichting gevoegd, ons inziens, een beteren tekst dan dien van Geneve.

*
* *

Opdat onze toelichting ofschoon bondig, zoo volledig mogelijk zij, moeten wij :

- 1° Den vroegeren toestand en de thans van kracht zijnde wetgeving in herinnering brengen ;
- 2° De bewijsgronden der voorstanders van het verbod en de bewijsgronden der verdedigers van de wettelijke regeling aanduiden ;
- 3° De besprekingen uwer Commissie in 't kort weergeven ;
- 4° De beteekenis en de strekking van de artikelen van het ontwerp nader bepalen ;
- 5° De besluiten van de meerderheid uwer Commissie wettigen.

*
* *

I.

DE VROEGERE EN DE HUIDIGE WETGEVING.

De wet van 2 Juli 1899 « betreffende de veiligheid en de gezondheid der werklieden die in de nijverheids- en handelsondernemingen worden gebezigd », machtigt de Regeering de maatregelen te treffen die geschikt zijn om de gezondheid van de werkplaatsen of van den arbeid te verzekeren alsmede de veiligheid der werklieden in de nijverheids- of handelsondernemingen, waarvan de exploitatie gevaren oplevert, zelfs wanneer zij niet als gevaarlijk, ongezond of hinderlijk staan aangeschreven.

Deze wet bekleedt de Regeering met eene zeer uitgestrekte macht. Doch in de talrijke en omstandige Koninklijke besluiten die aldra werden voorbereid, worden de huisschilders niet vermeld.

In 1902 ontving de Regeering van de syndicale Kamer der schildersgasten van de Brusselsche agglomeratie een verzoekschrift, waarin gevraagd werd dat het gebruik van loodwit bij de schilderwerken, door de gemeenten ondernomen, zou worden verboden.

Overeenkomstig artikel 2 der wet van 2 Juli 1899, maakte de Regeering de kwestie aanhangig bij den Hooger Raad voor volksgezondheid. Het advies, door den Raad aan de Regeering overgemaakt, leed voorzeker geen gebrek aan klaarheid en nauwkeurigheid :

« De loodvergiftiging zal slechts verdwijnen met het loodwit. Het is bijgevolg de volledige vervanging van dit product die men moet nastreven.

Diensvolgens, besluit de Raad, ware het noodig « een algemeen reglement voor te bereiden, dat onmiddellijk zou ten doel hebben het gebruik van het loodwit in de schildernijverheid zooniet te verbieden, dan toch wettelijk te regelen. »

Volgens de opvatting der leden van den Raad, echter, moest deze regeling slechts voorloopig zijn, « in afwachting dat het verbod op algemeene wijze worde uitgevaardigd ».

Op 26 November 1913 dienden dokter Delbastée en vier zijner socialistische collega's een wetsvoorstel in, houdende verbod van het gebruik van loodwit voor de schilderwerken.

In 1904 legde het Departement van Nijverheid en Arbeid aan den Hooger Raad voor Volksgezondheid een ontwerp voor tot regeling van dit vraagstuk. Het was het later Koninklijk besluit van 13 Mei 1905.

De Hoogere Raad voor Volksgezondheid brengt ditmaal nog een heel duidelijk advies uit. Hij meent dat zij die vertrouwd zijn met de omstandigheden waarin het werk der schilders geschiedt, geenszins illusies koesteren omtrent de mogelijke toepassing der artikelen van het ontwerp. « Het zal uiterst moeilijk zijn, zoo bevestigt hij, zooniet onmogelijk, hunne uitvoering zelfs benaderend na te gaan », vooral binnen de gebouwen, juist daar, namelijk, waar de arbeid in het loodwit het grootste gevaar oplevert. De Raad besluit met te vragen dat het loodwit voor de binnenwerken verboden worde, en dat in het ontwerp de voorschriften betreffende het wrijven en het kneden van het loodwit, vervangen worden door het verbod dit product anders dan als deeg toeberaid, te gebruiken.

De Regeering meende op het advies van den Hoogeren Raad niet te moeten ingaan en kondigde een Koninklijk besluit af, houdende ongetwijfeld zeer nuttige voorschriften, doch die het ernstig bezwaar opleveren niet voldoende nagegaan te kunnen worden.

Het gebruik van loodwit onder vorm van poeder is niet verboden, doch het overgieten moet geschieden « met de noodige langzaamheid en de noodige voorzorgen om geen stofdeeltjes te verspreiden ».

Bij het bewerken van het loodwit dient « vermeden het product met de handen aan te raken, alsmede het te doen spatten ».

Het is verboden de met loodwit geverfde oppervlakten droog af te krabben en te puimen. Uitzondering wordt echter gemaakt voor de versch bestreken vlakken alsmede voor de lijstwerken en de sponningen.

De werklieden die loodwit bewerken of met loodwit geverfde oppervlakten afkrabben, moeten bijzondere kleeren dragen, en de patroons zijn verplicht te hunner beschikking te stellen « water, de voorwerpen en producten die noodig zijn om den moïd te spoelen, aangezicht en handen met zeep te wasschen, alsmede om zich af te droogen ».

De levensmiddelen die in de werkplaatsen of op de werven gebracht worden, dienen ingesloten in doozen of omhulsels, die tot op het oogenblik van den maaltijd gesloten worden bewaard.

Ten slotte verplicht artikel 10 van het Koninklijk besluit de werkgevers om de drie maand hunne werklieden te doen onderzoeken door eenen geneesheer, die door den Minister van Nijverheid en Arbeid is aangenomen.

Voor wie met den geest en de gewoonten onzer werklieden bekend is, en weet dat er onder hen een groot aantal toevallige of tijdelijke schilders zijn, dat het aantal toezichters van den arbeid beperkt is en de werven talrijk, en dat het bijna volstrekt onmogelijk is toezicht te houden op de binnenwerken, schijnt het zonneklaar dat de Hoogere Raad voor Volksgezondheid gelijk had te voorzeggan dat deze wettelijke regeling niet tot den verhoopten uitslag zou leiden.

Bij het lezen der jaarlijksche verslagen van het toezicht op den arbeid, blijft er desaangaande geenerlei twijfel meer bestaan. Wij verwijzen de leden, die zulks zouden willen nagaan, naar de volgende uittreksels : Verslagen : voor 1905, bladzijden 121 en 306 ; voor 1906, bladzijde 387 ; voor 1908, bladzijden 101 en 447 ; voor 1909, bladzijde 411 ; voor 1910, bladzijde 396.

De Regeering schijnt niet lang gewacht te hebben om zich rekenschap te geven van de ondoeltreffendheid harer regeling, vermits zij vanaf 28 November 1907 voor de derde maal het advies van den Hoogeren Raad voor Volksgezondheid inwint.

Eens te meer wenscht de Hoogere Raad dat de openbare besturen het goede voorbeeld zouden geven door het gebruik van loodwit volledig af te schaffen voor de schilderwerken in de gebouwen welke aan hun beheer zijn toevertrouwd.

De Hoogere Raad neemt de gelegenheid te baat om te vragen dat de voorzorgen, bij Koninklijk besluit van 13 Mei 1905 aan de huisschilders opgelegd, insgelijks zouden verplichtend gemaakt worden voor de personen die voor andere schilderwerken worden gebezigd.

Op 19 Februari 1908 diende de heer Verhaegen, volksvertegenwoordiger voor Gent en voorzitter van de Belgische democratische Vereeniging, een wetsvoorstel in ter vervanging van dit van den heer Delbastée, voor hetwelk men geene meerderheid hoopte te vinden.

In zijn memorie van toelichting stelde de heer Verhaegen er prijs op te verklaren dat hij zich bij het opmaken van verscheidene artikelen had laten leiden door het voorstel van de heeren Delbastée c. s., en dat men hun de eer niet kon betwisten de eersten te zijn geweest om de kwestie der loodvergiftiging bij de Kamer aanhangig te maken. Het voorstel van den heer Verhaegen werd door de Kamer aangenomen en werd de wet van 20 Augustus 1909 « op het gebruik van het loodwit voor de huisschilderwerken ».

Het verslag der Commissie van den Senaat werd opgemaakt door onzen collega, den heer Dupret. Uit eerbied voor het verlangen van enkele harer leden, heeft de Commissie besloten dit verslag over te drukken als blijage bij onderhavig werk.

De wet van 1909 verbiedt slechts het gebruik van loodwit in poeder, en regelt het gebruik van loodwit in deeg. Het is belangwekkend te doen opmerken dat het voorstel van de heeren Delbastée c. s., dat tijdens de bespreking andermaal werd ingediend bij wijze van amendement, slechts met ééne stem meerderheid werd verworpen.

Eens deze wet aangenomen, moest men natuurlijk de voorschriften van het vroeger Koninklijk besluit van 13 Mei 1905 in overeenstemming brengen met de nieuwe wet. Zulks geschiedde bij Koninklijk besluit van 25 Juli 1910. Dit laatste besluit, dat steeds van kracht is, verschilt van dit van 1905 in zoover dat het het gebruik van loodwit in poeder op volstrekte wijze verbiedt, en dat het voor het droog puimen en droog afkrabben geene uitzondering meer duldt voor de versch bestreken vlakken en voor de lijstwerken en de sponningen.

Hetzelfde jaar verschenen twee andere Koninklijke besluiten. Het eerste, van 20 Juli 1910, maakt het verkoopen, vervoeren en gebruiken van loodwit in poeder voor andere doeleinden dan schilderwerken, afhankelijk van een bijzondere toelating.

Het tweede, gedagteekend van 5 November, voert eene nog strengere regeling in voor de fabricage van loodwit en andere met lood samengestelde producten.

Gewis is deze nieuwe regeling een merkelijke vooruitgang op deze van 1905, doch de ondervinding schijnt wel te hebben bewezen dat de heer Verhaegen, bewerker der wet van 20 Augustus 1909, gelijk heeft gehad ze slechts als een eersten stap in den strijd tegen het loodwit te beschouwen.

Inderdaad, in zijn verslag over het jaar 1913 besluit de opziener van het eerste district aldus : « Werkgevers en werknemers verwaarloozen vaak de

maatregelen te treffen die hun bij Koninklijk besluit van 25 Juli 1910 worden opgelegd ». En het verslag van den geneeskundigen dienst over het jaar 1912 stelt vast dat « vele schilders er toe geraken zich aan alle geneeskundig toezicht te onttrekken ».

Het ware ons gemakkelijk nog meer dergelijke aanhalingen te vermelden.

Op 5 December 1913 dienden de heer Bertrand en vijf volksvertegenwoordigers-geneesheeren, gekozen in de drie groepen der Kamer, een wetsvoorstel in, houdende afschaffing van het gebruik van loodwit voor de schilderwerken, van welken aard ook, die door de schildersgasten zoowel buiten als binnen de gebouwen worden uitgevoerd.

Daar de Regeering de oplossing te radicaal vond, stelde zij, op 10 April 1914, bij Koninklijk besluit eene studiec commissie in, wier werkzaamheden door den oorlog werden onderbroken. Deze Commissie, meestendeels uit technici van het schildervak samengesteld, was gelast na te gaan of het in de huidige omstandigheden mogelijk is het loodwit te vervangen door minder schadelijke producten, hetzij in alle omstandigheden, hetzij in sommige bepaalde gevallen, zonder dat deze vervanging al te diepe storingen teweegbrengt in de schildernijverheid ten nadeele van het algemeen welzijn.

Na den oorlog verzocht de heer Wauters, Minister van Nijverheid en Arbeid, de Commissie hare werkzaamheden te hervatten.

Op 18 Februari 1922, stuurde zij aan den Minister een verslag, waarvan het besluit aldus luidde :

De Commissie meent dat men, mits inachtneming van sommige voorwaarden, degelijk buitenschilderwerk kan verrichten, zonder loodhoudende stoffen.

De Commissie erkent evenwel enerzijds de voordeelen die, in sommige omstandigheden, voor buitenwerk verbonden zijn aan het gebruik van loodwit-houdende kleurstoffen, en is anderzijds overtuigd van de aanzienlijke moeilijkheden waarop de toepassing zou stuiten van een reglement, dat zich zou bepalen het gebruik van loodhoudende stoffen voor binnenwerk te verbieden. Diensvolgens meent zij dat noch het volstrekt verbod, noch het status quo oplossingen zijn, die zonder ernstige bezwaren kunnen aanvaard worden.

« Daarentegen is zij van oordeel dat niets zich verzet tegen eene regeling, die steunt op het beginsel van het algeheel verbod voor binnenwerk, verbod dat, wat buitenwerk betreft, verzacht wordt door de mogelijkheid de vereischte afwijkingen te bekomen. »

Na afloop der werkzaamheden van de Commissie, doch vooraleer haar verslag werd ingediend, greep te Geneve de derde zittingstijd plaats van de Internationale Arbeidsconferencie, tijdens denwelke het ontwerp van overeenkomst, waarvan verder sprake, werd aangenomen.

De Minister van Nijverheid en Arbeid besloot alsdan tot het aanstellen eener nieuwe Commissie, gelast den huidige toestand der Belgische wettelijke regeling en de verschillende voorstellen te vergelijken en in voorkomend geval voorstellen te doen ingegeven door de besluiten van voorafgaand verslag.

Deze nieuwe Commissie, aangesteld bij Koninklijk besluit van 20 Juni 1922, diende haar verslag in op 12 Juni 1923.

Zij legde aan den Minister een voorontwerp van wet voor, waarvan de tekst, gewijzigd onder opzicht van den rechtsvorm door de ambtenaren van het Arbeidsambt, het wetsontwerp is, dat thans aan den Senaat ter bespreking wordt voorgelegd.

II.

BEWEEGREDEKENEN VOOR EN TEGEN HET VOLLEDIG VERBOD.

A.

Voor het verbod

De zienswijze van de voorstanders der afschaffing van het gebruik van loodwit door de schildersgasten wordt omstandig uiteengezet in het boek van ingenieur Cantineau « La Céruse », in 1921 verschenen.

Wij gaan er dikwijls bij te rade omdat men er al de argumenten in vindt die verspreid liggen in talrijke officieele verslagen en in de haast tallooze studies uitgegeven door hygienisten en door de leiders van de betrokken beroepsgroeperingen.

* * *

De vakkundigen wijzen eenparig op het sluipend karakter van de lood-vergiftiging. Men heeft ze vergeleken aan een hond die bijt zonder te blaffen. Als de eerste kenteekenen zich voordoen, heeft de vergiftiging het organisme reeds erg aangetast. De vertrouwdheid met lood is altijd slechts schijnbaar en zeer kleine dosissen volstaan om den arbeider te besmetten.

« Indien er voor eenzelfde gewicht gevaarlijker giftstoffen zijn dan lood, geen biedt meer verscheiden noch meer listige opslorping aan. Het kan onze organen aantasten door de meest verscheiden wegen : de huid, de longen, het verteringskanaal. Al zijn oplosbare en onoplosbare toebe-reidingen zijn gifhoudend, vast, moeilijk af te scheiden. » (1)

Welnu, van al de loodsamenstellingen is het loodwit de gevaarlijkste daar haar gebruik het meest verspreid is.

Stellig hebben de voorzorgen thans in al de loodwitfabrieken genomen, het kwaad in aanzienlijke verhoudingen verminderd, en wij begrijpen de haast misdadige onverschilligheid van talrijke loodwitproducenten van vóór vijftig jaar zelfs niet meer. Nochtans is het loodwitpoeder zoodanig schadelijk dat het zich bij de minste behandeling opjaagt in stofdeeltjes die overal binnendringen, ondanks de veelvuldige en uitmuntende beschermingstoestellen.

Hier volgt een uitzonderlijk leerrijk uittreksel, door den heer Cantineau overgenomen uit het verslag in 1903 in de Fransche Kamer door den heer Breton neergelegd.

« De schildersgast wordt van overal bespied door het gift dat langs alle wegen in het organism tracht te dringen : het stof dat in de lucht wordt gejaagd door het afkrabben en het puimen, de looduitwasemingen van de verse verven dringen in zijne longen ; de bespattingen, de druppeltjes verf die onmogelijk volkomen kunnen vermeden worden, kleven aan zijn handen, aangezicht, werkgerief, messen, borstels ; zijn borstels zijn min of meer met gift bedekt en verspreiden het op zijn handen, op zijn kleederen zoodra hij ze bezigt ; het gift dringt door de huid, dringt in de stoffen, komt in den bloedsomloop en, indien de arbeider zijn kleederen niet beschut, indien hij zijn nagels niet zorgvuldig reinigt, dan besmet hij zijn voedsel, dat het lood in zijn verteringsorganen zal leiden ; hij brengt dit gift tot in

(1) Prof. A. GAUTHIER. — *Le Cuivre et le Plomb*, p. 115.

den huiselijken haard, waar hij, onbewust, gevaar loopt de zijnen te vergiften. »

Een enkele dezer beweringen is thans verouderd : de vakkundigen van de nijverheidshygiene gelooven niet meer erg aan het rechtstreeksche binnendringen van loodwit in het organisme door de ongeschonden huid.

Zelfs indien wij mochten vaststellen dat alle gevaar geweken is in de loodwitfabrieken, toch kan niet de minste gelijkstelling gemaakt worden tusschen die vervaardiging en de behandeling van loodwit door de schilders, het eenige vraagstuk dat ons hier bezig houdt. Stellig verkrijgt men de naleving van en het toezicht over de hygienische maatregelen veel gemakkelijker in de fabrieken dan daar waar de schilders arbeiden. De loodwitfabrieken zijn betrekkelijk weinig talrijk, en de werklieden worden er binnen een beperkte ruimte gegroepeerd, terwijl de huisschilders alom verspreid zijn.

Het argument aangevoerd voor den in de loodwitfabrieken verwezenlijkten vooruitgang geldt dus niet voor de schildersgasten.

* *

Het is niet mogelijk juiste statistieken op te maken voor het sterftecijfer aan loodwitvergiftiging te wijten : vooreerst, omdat de vergiftigde arbeiders veelal te huis of slechts korten tijd in het hospitaal blijven ; vervolgens, en hoofdzakelijk, omdat in de statistieken over de sterfgevallen aan loodwitvergiftiging toe te schrijven, gewoonlijk slechts deze worden aangeteekend die het gevolg zijn van krampen of verlammingen door loodwitbesmetting.

De geleerde professor Brouardel, lid van het Institut de France, wiens bevoegdheid niemand zal in twijfel trekken, zegt terecht :

« Men sterft door ontaarding van de hartvaten, verwonding van de nieren of andere organen, vier of vijf jaar nadat de zieke genoodzaakt was zijn beroep te verlaten. Daar hij niet meer schilder is, wordt het woord loodwitziekte niet meer geplaatst naast de kwaal die zijn dood heeft nagesleept. » (1)

* *

De geneesheeren schijnen het vrij eens te zijn om te bekennen dat er geen doelmatig tegengift voor het loodwit bestaat.

Het Fransche Ministerie van handel en nijverheid heeft, in 1901, een studie uitgegeven over de industriele giftstoffen, waarin wij lezen : « De arbeiders vergissen zich teenemaal als zij zich meenen te beschutten met melk, koffie of limonade te drinken terwijl zij met een gevaarlijk werk bezig zijn. Het is een ongelukkig verspreide meening, waartegen zij op hun hoede moeten gesteld worden ».

Men heeft ook beweerd dat de vergiftiging der schilders moet toegeweten worden aan vervliegbare verdunningsstoffen, namelijk aan terpentijn.

Het komt ons nutteloos voor hier de uitsluitend technische beschouwingen uiteen te zetten waarmee de vakmannen deze bewering weerleggen. Den dag waarop het zal vast staan dat terpentijn de gezondheid der schildersgasten schaadt, zal men zich hiertegen moeten wapenen zoowel als tegen het loodwit.

(1) Cfr. CANTINEAU, *op. cit.*, p. 35.

Na al de proefnemingen sedert zoo talrijke jaren bij ons evenals in het buitenland gedaan, schijnt het stelsel der regeling bepaald failliet te gaan.

Wat van den Franschen arbeider gezegd werd door den heer Pedebidou, verslaggever in den Franschen Senaat, over de wet tot afschaffing van het gebruik van loodwit, is ongetwijfeld op den Belgischen arbeider toepasselijk.

« De regeling veronderstelt een voorafgaandelijke gezondheidsopleiding van den arbeider ; doch deze ideale arbeider bestaat niet. Talrijke jaren zullen voorbijgaan vooraleer de schilders, eerst met hun gezondheid bezorgd, zich zullen verplichten gedurende hun arbeid bijzondere kleederen te dragen en deze uit te doen voor hun eetmalen ; door een krachtig borstelen hun handen en hun nagels te reinigen vooraleer aan tafel te gaan ; zich te onthouden van te rooken tijdens den arbeid ; met een woord, de volledigste reinheid na te leven. »

Voegen wij er aan toe dat zelfs de meest nauwgezette patroons niet doelmatig zouden kunnen nagaan of de stipste voorschriften, die elke goede regeling vereischt, door hunne werknemers nageleefd worden op alle werkplaatsen.

* * *

De beweegreden die steunt op de noodlottige economische gevolgen die het verbod zou nasleepen, is niet bij machte tegen de cijfers op te wegen.

Het laatste jaar voor hetwelk wij een statistiek bezitten voor het wereldverbruik van lood is het jaar 1913. Dit verbruik bedroeg toen 1,200,000 ton, doch daar de Vereenigde-Staten volledig buiten de onderhandelingen van Geneve zijn gebleven en het vraagstuk dus voor hen niet gesteld wordt, moet van dit getal het verbruik van lood van de Vereenigde-Staten en wel 400,000 ton afgetrokken worden. De vakkundigen ramen op 20 t. h. van de overblijvende 800,000 ton, de voortbrengst lood tot loodwit verwerkt.

Het zou overdreven zijn de verhouding loodwit bij het verwen op 90 t. h. te schatten ; men benadert meer de werkelijkheid met haar op 75 t. h. te ramen. Het volledig verbod van loodwit bij de kleurstoffen zou dus overeenkomen met de afschaffing van 150,000 ton loodwit, wat zou overeenstemmen met een vermindering van 120,000 ton lood op een voortbrengst van 1,200,000 ton of 10 t. h.

Anderzijds meent men dat het verbod van loodwit een vermeerdering van de voortbrengst der surrogaten van ongeveer 150,000 ton zou insluiten. Hun bereiding zou het verbruik vergen van ongeveer 100,000 ton zink of gelijkwaardige ertsen op een wereldvoortbrengst van 1,000,000 ton in 1913. Zulks zou dezelfde verhouding van 10 t. h. voorstellen.

Die cijfers stellen ongetwijfeld slechts gemiddelde getallen voor, doch de tegenstanders van het verbod hebben niet bewezen dat zij veel van de werkelijkheid afwijken.

Men moet trouwens niet uit het oog verliezen dat al de berekeningen betreffende de benutting van lood onder vorm van loodwit steunen op een verondersteld volkomen verbod en dat het ons voorgelegd wetsontwerp slechts slaat op het verbruik van deze stof binnen de woningen.

Welnu, uit ernstige en onpartijdige getuigenissen te Geneve afgelegd, blijkt dat de beschikking binnen de gebouwen niet 20 t. h. van het bij schilderwerk gebezigd loodwit opsloort.

Voegen wij er aan toe dat de immer meer talrijke industriele toepas-

singen van lood, namelijk in de electrische nijverheid, van aard zijn de vermindering van het schadelijk metaal in de toebereiding van kleurstoffen aanzienlijk te vergoeden.

Wie ziet niet in dat, onder deze omstandigheden, het door ons aangeprezen verbod in de lood- en zinknijverheid geenerlei diepe en blijvende storing zou teweegbrengen?

De bijzonderste surrogaten, die zijn zinkwit en lithopone, kunnen volkomen in de plaats van het loodwit worden gesteld. In Zweden en Noorwegen, waar het klimaat strenger is dan bij ons, is het gebruik van loodwit bijna volkomen verdwenen voor de schilderwerken zelfs buiten de gebouwen.

In die landen heeft iedereen zich aan dit nieuw stelsel volledig aangepast.

*
* * *

Wie verdedigt het huidig stelsel?

De voorstanders van het verbod, wier standpunt wij voort uiteenzetten, beweren dat het de belanghebbenden zijn en met hen eene minderheid van geneesheeren, waarvan de meesten min of meer rechtstreeks aan nijverheidsondernemingen gehecht schijnen. Aan wie hieraan zou twijfelen, zou het volstaan de besprekingen der Conferentie van Geneve te herlezen.

Wie bestrijdt, voegt men toe, het behoud van het huidig stelsel? Geleerden en hygienisten uit alle landen, deskundigen even bevoegd als belangloos.

Het gaat niet op te beweren, zooals ondernemers van schilderwerk zoo vaak doen, dat men den stiel moet hebben uitgeoefend om over de schadelijkheid van een nijverheidsproduct te kunnen oordeelen.

In 1921 stuurt het Internationaal Bureel van den Arbeid aan al de Staten die tot de Internationale Arbeidsconferentie zijn toegetreden eene vragenlijst betreffende het gebruik van loodwit. Op 23 staten die antwoorden, vraagt een enkele, namelijk Indië, het behoud van het loodwit; tien landen, waaronder de belangrijkste, inzonderheid Frankrijk, Japan, China en Italië spreken zich uit ten voordeele van het verbod; drie landen, België, Nederland en Zweden spreken zich eveneens in dien zin uit, doch mits eenig voorbehoud. Drie landen wenschen de afschaffing slechts voor het schilderwerk binnen de gebouwen en de zes andere vragen een onderzoek of behouden hun antwoord voor.

Ter Conferentie van Geneve, gehouden in October 1921, had de bijzondere Commissie vooraf een voorstel te onderzoeken tot volledig verbod van loodwit voor huisschilderwerk.

De voorstanders van loodwit en hunne verdedigers-geneesheeren waren zoo handig niet te spreken over hetgeen wij noemen de latente loodvergiftiging, gevaarlijk tijdperk, tijdens hetwelk het lood langzaam in het organisme dringt en het ongemerkt vatbaar maakt voor eene geleidelijke verzwakking.

Men wou insgelijks den schadelijken invloed der oplosmiddelen doen gelden en op deze al de euvels terugvoeren die aan het loodwit worden toegeschreven. Daar de bijzondere Commissie oordeelde dat zij niet genoegzaam bevoegd was, benoemde zij eene ondercommissie, samengesteld uit acht specialisten, waaronder twee Duitschers, twee Engelschen, een Belg, een Spanjaard en een Italiaan. Toen men haar vroeg om uitspraak te doen

over de kwestie der diagnose van loodziekte en vervolgens over het belang dezer vergiftiging in het beroep van schilder, nam de ondercommissie van Geneve eenparig volgende voorstellen aan :

1° De geneeskunde kan met zekerheid de diagnose vaststellen van de typische en erge gevallen van loodvergiftiging ; zij kan insgelijks meestal de twijfelachtige gevallen erkennen, de gevallen terzijde stellen waarin de loodvergiftiging ten onrechte wordt aangevoerd en vroeger dan eertijds het begin der vergiftiging vaststellen ;

2° De ondercommissie meent dat, wat de schilders betreft die loodwit en andere producten met lood samengesteld bezigen, de loodvergiftiging het bijzonderste beroepsrisico uitmaakt.

Evenwel, uit wetenschappelijke nauwgezetheid maakte zij voorbehoud omtrent de waarde der statistieken, zoowel wat het sterftecijfer als het ziektecijfer betreft.

De besprekingen der te Geneve benoemde Commissie waren van langen duur, lastig en soms woelig ; en het verslag dat zij aan de voltallige vergadering der Conferentie voorlegde, gaf insgelijks aanleiding tot zeer levendige besprekingen. Er werd evenwel eene overeenkomst getroffen op grondslag van het verbod loodwit te gebruiken binnen de gebouwen en van de wettelijke regeling van het gebruik buiten de gebouwen. En het ontwerp van overeenkomst, waarvan de tekst bij de Memorie van toelichting gevoegd is, werd ingevolge eene hoofdelijke stemming aangenomen met 90 stemmen en ééne onthouding.

* *

De voorstanders van het loodwit hechten veel waarde aan eene nieuwe uitvinding, namelijk het vochtig puimen dat alle gevaar voor het opslorpen van stofdeeltjes zou afschaffen. Doch de vakmannen verklaren dat het vochtig puimen niet mogelijk is op zeer versch geverfde wanden, inzonderheid op betrekkelijk versch bestreken vlakken of op beschotten.

Doch, zoo het waar is dat de gevaren van het puimen werden verminderd door het gebruik van ondoordringbaar papier, dan is er anderdeels een merkelijke achteruitgang te duchten uit hoofde van het uitvinden der schildermachines. Het gebruik dezer machines, die gesteund zijn op de verstuiving en op het verbreiden door middel van samengeperste lucht der te smeren verf, sluit noodzakelijk in zich het teweegbrengen van « nevel », waartegen het slechts mogelijk ware zich te vrijwaren door het gebruik van beschermmaskers van denzelfden aard als die welke gebezigd worden door de redders of door de werklieden die het glas door zandstuiving bewerken. Binnen de gebouwen vooral zou het gebruik van schadelijke verfstoffen door middel dezer verbeterde werktuigen de gevaren vertienvoudigen.

* *

Eindelijk, en dit zal onze laatste bewijsgrond zijn, is het voldoende de verslagen van het arbeidstoezicht in België vluchtig te doorlezen om er het onweerlegbaar bewijs te vinden dat het practisch onmogelijk is een ernstig toezicht te verzekeren op het stelsel der wettelijke regeling. De verklaringen te Geneve afgelegd door dokter Glibert, hoofd van den Belgischen arbeidsgezondheidsdienst, zijn zoo duidelijk als het kan.

Na de wettelijke maatregelen, in België getroffen bij Koninklijk besluit van 1910, te hebben uiteengezet, voegt dokter Glibert er bij :

« Het is reeds elf jaar dat deze wettelijke middelen worden aangewend en ik kan U verzekeren dat de wettelijke regeling heel weinig doelmatig is geweest.

Zij heeft feitelijk slechts de volgende nadeelen gehad : Zij heeft de ondernemers van schilderwerken zeer misnoegd ; zij heeft de vijandige stemming der werklieden op de spits gedreven ten opzichte dezer maatregelen, die zoogezegd hunne gezondheid beschermen, en zij heeft al de ambtenaren, die ze hebben moeten toepassen, fel ontmoedigd. »

Het is niet overbodig de overeenkomst aan te toonen tusschen deze verklaring van het hoofd van den arbeidsgezondheidsdienst in België en de verklaring ter voltallige vergadering te Geneve afgelegd door Dokter Legge, « Senior Medical Inspector » te Londen :

« Ik wensch de aandacht der Conferentie er op te vestigen dat in de loodnijverheden de goede uitslag der wettelijke regeling uitsluitend afhangt van het feit dat deze regeling berust op eene daad die onafhankelijk is van den werkman, namelijk het mechanisch inademen der stofdeeltjes. Anderdeels vestig ik er de aandacht op dat overal waar de wettelijke regeling heeft moeten steunen op de persoonlijke actie van den arbeider, zij mislukt is. Ik duid het niet ten euvel aan den werkman die ongetwijfeld heel wat anders te doen heeft ; niettemin blijft het waar dat het feit blijft bestaan. Ik meen dus dat het invoeren van het vochtig puimen, aangezien het de persoonlijke actie van den werkman in zich sluit, moet mislukken.

» Daarenboven breng ik in herinnering dat er voor de schilderwerken binnen de gebouwen slechts nauwelijks 10 t. h. verbruikt wordt van het loodwit dat voor schilderwerken wordt gebezigd en deze hoeveelheid neemt zelfs nog af. »

Eene overeenstemmende verklaring werd op dezelfde plechtige vergadering afgelegd door Professor Doktor Loriga, hoofd van den arbeidsgezondheidsdienst in Italië, aangaande de ondoeltreffendheid eener voorbehoeding, die uitsluitend op de persoonlijke medewerking der arbeiders is gesteund.

Gewis heeft dokter Glibert, oordeelend dat het niet mogelijk was anders tot eenen uitslag te geraken, zich ten slotte neergelegd bij de gemengde oplossing die door het wetsontwerp wordt voorgesteld.

Het blijft niettemin waar dat het eenig logisch besluit zijner beweringen is : het eenvoudig verbod.

Indien de voorstanders van het gebruik van loodwit zich ten slotte hebben neergelegd bij een beperkt verbod en, wat het overige betreft, bij de wettelijke regeling, dan is het juist omdat deze ze niet veel hindert, vermits zij niet is na te gaan.

Laten wij niet langer onzen tijd verliezen door het gebruik van loodwit en de vergiftiging door het loodwit te onderscheiden. De matigste en voorzichtigste werkman is nooit volledig gevrijwaard tegen besmetting.

Ons eindbesluit zal dit zijn van den heer Justin Godart, officieel Fransch afgevaardigde ter Conferentie van Geneve.

« Ten overstaan van al deze privaatsbelangen die zich verdedigen — en ik herhaal dat dit hun recht is — moeten wij een hooger belang voor oogen

hebben, namelijk het menschelijk belang ; ik wil geen gehoor geven aan het verwijt van sentimentaliteit, dat vaak door de zakenmannen en de industriëelen gericht wordt tot hen die van menschelijk belang spreken. Ik meen dat door het menschelijk leven te beschermen, vooral op dit oogenblik, door de gezondheid van duizenden werklieden te vrijwaren, wij op nuttiger wijze de algemeene economie en den openbaren rijkdom dienen, dan door het loodwit te laten gebruiken, zelfs indien het vaststaat dat het aan de producten welke het helpt samenstellen, een langer behoud verzekert, zelfs indien zijn kostprijs lager is. » (1)

* *

B.

Tegen het verbod.

Het standpunt der tegenstanders van de afschaffing wordt uiteengezet in vakkundige tijdschriften, in vlugschriften, die in overvloed worden rondgedeeld, en in de besprekingen der Conferentie van Geneve.

Laten wij het woord aan hen die men overeengekomen is te noemen de voorstanders van het loodwit.

Wij ontkennen niet dat het loodwit nadeelig zij voor de gezondheid, ofschoon men zijne schadelijkheid fel heeft overdreven, vermits wij de wettelijke regeling van het gebruik van het loodwit aannemen. Doch de al te zeer veralgemeende beweringen onzer tegenstrevers berusten niet op genoegzaam overtuigende statistieken. Immers, naar onze tegenstrevers zelf bekennen, verstrekken deze statistieken ons geen juist overzicht van den algemeenen toestand gedurende een groot aantal jaren. Zij doorgronden niet de veelvuldige oorzaken der onderscheidene ziekten, die aan het loodwit worden toegeschreven.

Hoe dikwijls zal de geneesheer, in geval van twijfel, niet geneigd zijn de onpasselijkheid van den zieke toe te schrijven aan het gebruik van het loodwit, opdat deze ziekte een hulpgeld kunne genieten en aldus den duur van zijne rust of van zijne herstelling kunne verlengen? Te meer daar de schildersgast zelf, door maar steeds de gevaren te hebben hooren opsommen waaraan hij is blootgesteld, geneigd is loodvergiftiging te vinden in al de onpasselijkheden waarover hij klaagt.

Naar aanleiding eener plechtige Conferentie, die op 25 April 1923 door het Roode-Kruis van België te Brussel werd op touw gezet, heeft de syndicale Kamer der aannemers van schilderwerken van het arrondissement Brussel eene brochure uitgegeven, waarin de wetenschappelijke waarde van een door den heer Breton toegelichten film wordt gehekeld. Wij lezen er het volgende :

« Wat de lijders aan loodvergiftiging betreft die men ons aanwijst, (er zijn er vier meenen wij), zou men ons er andere kunnen toonen op de ruim 20,000 Belgische schilders? Wij hebben door bevoegde personen hooren verklaren, dat het uiterst moeilijk geweest was dit aantal te vinden en dat het oogenblik wel gekozen was om thans dezen veldtocht te voeren ; binnen enkele jaren zou men er immers geene meer vinden.

(1) Cfr. F.-L. CANTINEAU, bl. 92.

» Het weze ons insgelijks toegelaten de vraag te stellen :

» Zijn het schilders en, zoo ja, heeft het alcoholisme (om slechts deze kwaal te vermelden) het terrein niet voorbereid, door den weerstand van de organen der slachtoffers te verzwakken ? »

« Twee Koninklijke besluiten, het een van 13 Mei 1905, het ander van 25 Juli 1910, verbieden het vervoer van loodwit in poeder, schaffen het fijnstampen in de werkplaatsen af, verbieden het binnenbrengen van alcohol op de werven, en voeren het verplichtend geneeskundig onderzoek in voor de schildersgasten. Het in voege treden dezer besluiten gedurende de zeven jaren vóór den oorlog (sedert 1914 zijn zij in onbruik geraakt, waarom ?) heeft zoodanige uitslagen opgeleverd, dat de thans uitgeoefende stiel niet meer gelijkt op hetgeen hij vroeger was. De schilder raakt met de hand geenerlei loodwithoudend preparaat meer aan, en dan, hoe draagt hij zorg voor zijn persoon ? Hygiene, ziedaar wat noodig is. Maakt het Koninklijk besluit van Juli 1910 opnieuw van kracht en de zegepraal is verzekerd. De loodvergiftiging bij den schilder zal niet meer bestaan. »

Het publiek zou meer wantrouwen moeten hebben ten opzichte van de beweringen der hygienisten, onverzettelijke tegenstanders van het loodwit. Hebben uitstekende geneesheeren niet vaak aan het loodwit vreeselijke ellenden toegeschreven, waarvan de stellige oorzaak van alcoholischen, tuberculoseachtigen of venerischen aard bleek te zijn ?

En dan nog, waarom a priori onderstellen dat de schildersgasten dermate onverstandig en onvoorzichtig zijn dat men moet wanhopen ze te gewinnen aan het nemen van voorzorgen als deze die van dagelijksch gebruik zijn in andere gevaarlijke beroepen ?

Niemand betwist het nog : sedert enkele jaren hebben de ongevallen van loodvergiftiging in aanzienlijke verhoudingen afgenomen. Bewijst zulks niet duidelijk de doeltreffendheid van de hygienische opleiding van den werkman, alsmede van eene degelijke wettelijke regeling ?

« Het groote gevaar is niet meer het loodwit, doch wel de terpentijn of de andere oplosmiddelen. Het geldt hier een vraagstuk van het hoogste belang, dat bepaald dient opgehelderd ; immers, het zou een waarlijk al te zware en onzinnige dwaling zijn aan de schilders het gebruik te verbieden van het loodwit, dat hun misschien geen of toch zeer weinig nadeel berokkent, en het gebruik te dulden van terpentijn, die hen even goed zal vergiftigen door het zink als door het lood. » (1)

En verder, waarom leggen de voorstanders der afschaffing den nadruk niet op den gevaarlijken aard van het zinkwit, waarvan de opslorping aanleiding geeft tot de vorming van giftig zinkchloor, dat in maag en ingewanden zweren teweegbrengt die kankerachtig kunnen worden ?

Sedertdien is deze toestand merkelijk verergerd ; men vindt inderdaad doorgaans in den handel zinkwit, dat loodzouten en arsenicum bevat in verhoudingen die voor ons organisme schadelijk zijn. Daar komt nog bij dat men zich voor belangrijke doeleinden bedient van zinkwithoudende verf, aangelengd met meer dan twee ten honderd kwiksublimaat dat, zooals iedereen weet, oneindig gevaarlijker is dan de meest vergiftigde verf.

Wij ontleenen deze laatste lijnen aan een verslag dat door het Nationaal Verbond der Aannemers van schilderwerken in België aan de leden van den Senaat werd gestuurd.

*
* *
*

(1) Dr AUDISTERE, Etude Médicale sur l'Etat de la question du saturnisme, bl. 23.

Het antwoord der loodwitfabricanten van Europa op de vragenlijst van het Internationaal Bureau van den Arbeid geeft ons de drie nadeelen op van de verbodspolitiek in zake loodwit :

1° Dit verbod zou duur te staan komen aan de gemeenschap. Inderdaad, de surrogaten tot dewelke men zijn toevlucht zou dienen te nemen, en die reeds duur kosten bij een eerste gebruik, kosten nog duurder uit hoofde der noodzakelijkheid ze vaker te hernieuwen. Het is onmogelijk de verhooging van uitgaven te berekenen, waartoe zou aanleiding geven de beperking der beschikbare hoeveelheden zinkwit, veroorzaakt door het sluiten van mijnen, die thans tevens lood en zink voortbrengen.

2° De doeltreffendheid van het verbod zou te betwijfelen vallen. Want het gebruik van surrogaten, die eene samenstelling van zwaar metaal tot basis hebben, sluit in zich een gevaar van vergiftiging dat, ofschoon minder, niettemin werkelijk bestaat. Dit gevaar zal blijven voortbestaan in geval er geenerlei regeling getroffen wordt ; vooral waar het loodhoudend zinkwit betreft zal het een bijzonder bedriegelijken aard aannemen. Immers, de werkmán zal in een bewustzijn van valsche veiligheid verkeerén, omdat men hem zal hebben wijsgemaakt dat het verbod loodwit te gebruiken alle gevaar heeft doen verdwijnen. Dit verbod zal evenmin een einde stellen aan de ernstige oorzaak van vergiftiging, die in het gebruik van vluchtige oplosmiddelen, de terpentijn en hare surrogaten, ligt besloten. Integendeel, vermits de surrogaten van het loodwit eene grootere hoeveelheid vloeistof vergen, zal het gevaar des te grooter zijn.

3° Ten slotte zou het moeilijk zijn dit verbod toe te passen, want al de opwerpingen die tegen eene regelingspolitiek worden in het midden gebracht uit hoofde der moeilijkheden en der onkosten van toezicht, zijn met evenveel nadruk toepasselijk op het toezicht dat het in voege brengen van het verbod zal vergen. Het verslag der Commissie van Geneve heeft het vraagstuk reeds volgenderwijze behandeld :

« ...Naar men ons zegt, ware er een gendarm noodig per werf, of zelfs per werkmán. Zulks is wat overdreven. Doch, wij stellen de vraag of er niet veel meer gendarmen, onderzoekers, toezichters, scheikundigen, onderzoeken door deskundigen en tegenonderzoeken zullen noodig zijn om na te gaan wat er zich bevindt in de potten verf, die op de werven zullen gebracht worden en niet te noemen mengsels, houdende zink met lood vermengd, zullen bevatten. Zal men verbod moeten leggen op alle kleurproducten, die loodhoudende stof in om het even welke verhouding bevatten ? Het is wel dan dat de wet zal ontdoken worden, zooals het onvermijdelijk in Frankrijk het geval zal zijn en dat de straffen onmogelijk zullen zijn. »

* *

Men beschuldigt ons, voorstanders van het loodwit, niet onbaatzuchtig te zijn. Is het wel aan de tegenstanders van het loodwit dat het behoort ons dit verwijt toe te sturen ?

Een onzer verdedigers, lid der Commissie voor technische studiën die door de Belgische Regeering werd in het leven geroepen, antwoordt hun heel raak :

« De strijd tusschen het loodwit en het zinkwit is eene handelskwestie ; vijf en zeventig jaren vruchteloze pogingen hebben noch moed, noch taaië volharding, noch hardnekkigheid ontmoedigd, omdat men weet dat er na

de nederlaag van het loodwit, dat gelukkig zichzelf verdedigt door zijne noodzakelijkheid en onontbeerlijkheid, een monopolie zal bestaan, dat al hun zwoegen zal loonen; immers de andere surrogaten zullen zichzelf doen vergaan. » (1).

Gewis, de Australiërs en de Engelschen hebben grootelijks belang bij de loodvoortbrengst, doch de Franschen hebben er evenveel bij de voortbrengst van zink.

Indien men de cijfers neemt der jaarlijksche loodvoortbrengst over heel de wereld, zegge ongeveer 1,100,000 ton, en het aantal tonnen die in loodwit worden omgezet op 20 t. h. schat, — deze cijfers worden door onze tegenstrevers aangenomen, — dan ware er eene evenredige verhooging noodig van 250,000 ton metaalzink of van eene gelijkwaardige hoeveelheid erts, ter vervanging van de 220,000 ton zink, dat thans onder vorm van loodwit wordt gebruikt.

Hieruit zou noodzakelijk eene verhooging van den prijs van het metaalzink voortvloeien, waarbij Algerië en Frankrijk in de eerste plaats nut zouden hebben.

* * *

Onder het stelsel der huidige regeling, mogen de werklieden het loodwit in poeder niet meer bereiden. Zij stampen het loodwit niet meer zooals vroeger, daar hetzelfde hun door het werkhuis onder vorm van deeg wordt afgeleverd. Het droog puimen is verboden, en vóór den oorlog was het geneeskundig toezicht op de werklieden degelijk ingericht. Thans is de proef der basische korreling van het bloed als middel tot spoedige vaststelling der diagnose, algemeen aangenomen.

Eindelijk kan het opslorpen der stofdeeltjes, teweeggebracht door het bespatten der kleederen en vooral der handen, volkomen vermeden worden door elementaire voorzorgen.

Het is overbodig er bij te voegen dat, gesteld dat het loodwit wordt verboden, de werkman niettemin zou blootgesteld blijven.

Wetende dat het gebruik der loodwithoudende verfstoffen is verboden, en meenende eene onschadelijke verf te gebruiken, zou hij de bijzondere voorzorgen tegen het stof en de reinigheidsmaatregelen niet meer noodig achten, en zou hij blootgesteld zijn aan de gevaren van vergiftiging niet alleen door terpentijn of andere vluchtige oliën maar ook door het lood.

En dan nog, zouden de beroepsgroepeeringsinstituten in de schildernijverheid evenals in de andere niet ijverig kunnen medewerken aan het toezicht der wettelijke regeling? De syndicaten zijn volkomen aangewezen om de aandacht van den toezichter, die natuurlijk niet alles zien kan, te vestigen op de overtredingen van het reglement.

Eindelijk, waarom zijn toevlucht nemen tot radicale maatregelen, op het oogenblik dat het in voege brengen van een nieuwe methode van vochtig puimen op het punt staat het verspreiden der stofdeeltjes te beletten?

Naar men ons verzekert heeft deze nieuwe methode zich in Engeland reeds opgedrongen. Men zou ze althans hebben dienen te beproeven.

Ons besluit zal dit zijn van dokter Carnot, professor in de Faculteit van Geneeskunde te Parijs, in het tijdschrift *Le Progrès Médical*, van 11 September 1909:

« De loodvergiftiging verdwijnt vanzelf, eenvoudig door den vooruit-

(1) Alb. VAN LERBERGHE, bl. 11.

gang van de nijverheidstoerusting en van de persoonlijke hygiene. De vooruitgang in de geesten en in de zeden staat hooger dan om het even welk reglement of om het even welke wet. »

III.

SAMENVATTING DER BESPREKINGEN IN DE COMMISSIE.

Indien de afschaffing van den verkoop van het loodwit het eenigste middel ware om de loodvergiftiging te bestrijden, zoo verklaart een tegenstander van het eerste artikel, dan zou ik niet aarzelen voor de afschaffing te stemmen.

Doch dat is het juist wat zou moeten bewezen worden. De proefnemingen in de fabrieken van accumulators en in deze van aardewerk hebben bewezen dat een strenge en nageleefde regeling het gevaar der loodvergiftiging bijna volledig doet verdwijnen.

Te Geneve was de onbaatzuchtigheid van sommige afgevaardigden heel betrekkelijk; de Engelschen, die belang hebben bij de loodvoortbrengst, aanvaardden de regeling, doch verwierpen het verbod. De Franschen, betrokken in de zinkvoortbrengst, waren te vinden voor volledige afschaffing. De Australische afgevaardigde had eene gebiedende opdracht ontvangen. Australië, dat 70 t. h. van de zinkvoortbrengst der geheele wereld verstrekt, dreigde zijn uitvoer te staken, indien de volledige afschaffing werd aangenomen.

Tijdens den oorlog weigerden de Engelschen ons zink te leveren om ons te verplichten hun lood te nemen. Het was noodig dat de Belgische Regering levendig aandrang om ze op hun beslissing te doen terugkomen.

Ten slotte worden de thans weinig talrijke gevallen van loodvergiftiging vooral uitgelegd door het feit dat een groot aantal schildersgasten geen vakmannen zijn die de gewoonte hebben de noodige voorzorgen te nemen.

Laten wij er eindelijk bijvoegen dat de maatschappijen voor verzekering op het leven de premiën voor de schildersgasten niet verhoogden, hetgeen zij voorzeker zouden doen indien de statistieken hun bewezen dat het sterftecijfer in deze categorie het gemiddeld cijfer overtreft.

Een voorstander van dit eerste artikel antwoordt hierop dat het van belang is niet uit het oog te verliezen dat het ontwerp slechts de huisschildersgasten bedoelt.

De achteruitgang der loodvergiftiging valt niet te betwijfelen, doch het ware overdreven zulks uitsluitend aan de wettelijke regeling van 1910 toe te schrijven. Laten wij rekening houden met de langdurige onderbreking van den oorlog, tijdens dewelke er weinig loodwit werd gebezigd. Er zijn nieuwe gevallen en dit is voldoende opdat wij voorzorgen zouden nemen.

Gewis is het onmogelijk het gebruik van lood in de werkhuizen af te schaffen, doch alle voorzorgen dienen genomen om het spatten, waardoor de werkman besmet wordt, te vermijden. De toezichters kunnen hier doeltreffend tusschen beide komen. Het voorbeeld der in de zinkwerkhuisen reeds bekomen uitslagen schijnt desaangaande beslissend te zijn.

De bewijsgrond ontleend aan het tarief der verzekeringsmaatschappijen is niet overtuigend; want er bestaat geene bijzondere verklaring voor de schildersgasten.

Laten wij nogmaals herhalen dat het slechts de afschaffing geldt van het gebruik van loodwit in het huisschildersbedrijf, omdat het gemakkelijk is het door andere producten te vervangen.

Een lid stelt er prijs op in herinnering te brengen, alhoewel zulks zonneklaar schijnt te zijn, dat men steeds toebereid loodwit zal dienen te koopen en dat men nooit loodwit in poeder zal mogen koopen.

Een ander lid vraagt of het niet tegenstrijdig is toe te laten loodwit in buisjes te koopen zooveel men wil, en het verkoopen van loodwit in dozen te verbieden.

Hierop wordt geantwoord dat de buisjes bijna uitsluitend voor de fijnschilders dienen en dat de bepaling van onderhavig wetsontwerp zal volstaan om het verbruik te beperken.

Een lid herinnert aan de besluiten van het Senaatsverslag van 1909, en vraagt dat hetzelfde bij dit werk gevoegd worde. Hij begrijpt niet waarom men tegen het loodwit draconischer maatregelen aanprijst dan die van het Koninklijk besluit van 24 October 1919 betreffende den handel in opium en morphine. Hij meent een tegenstrijdigheid te ontdekken in de besluiten van het verslag dat door Dokter Glibert aan de Commissie werd overgemaakt.

Hoe kan de heer Glibert in zijn eerste besluit bevestigen dat de loodvergiftiging merkbaar afneemt, en dan daaruit afleiden dat de regeling ondoeltreffend gebleken is ?

De in uitvoering der wet getroffen Koninklijke besluiten zijn ten slotte veel belangrijker dan de wet zelf.

Ware het niet verkieslijker de bijzonderste schikkingen dezer besluiten in den tekst zelf der wet op te nemen ?

Laten wij aan de particulieren niet verbieden potten verf te koopen. Het zijn de rijken niet doch wel de armen die er koopen ; deze laatsten voeren immers zelf in hun huis de onontbeerlijke schilderwerken uit.

Een ander tegenstander van artikel 1 meent dat deze bepaling tevens noch uit te leggen noch te wettigen is.

Welk doel wordt door de wet beoogd ? De schildersgasten, dit is de vakmannen, te beschermen, en nu houdt artikel 1 zich slechts bezig met de particulieren. Dit artikel ware begrijpelijk indien de wet ten doe had de voortbrengers van loodwit te bestrijden.

Doch, bestaan er werkelijk redenen die het verbod van artikel 1 wettigen ? Laten wij vooreerst opmerken dat men verder gaat dan de Commissie van Geneve, die zich niet heeft beziggehouden met de aankopen door particulieren. Het bij de Memorie van toelichting gevoegd verslag doet ons dus slechts twee bewijsgronden aan de hand : de eerste heeft betrekking op de noodzakelijkheid het bedrog te voorkomen ; de tweede op het gevaar van het puimen.

In welk gevaar is het bedrog klaarblijkend ?

Waarom aan den schilder toelaten hetgeen men aan den particulier verbiedt : zich van loodwit te bedienen om zijn huis te schilderen, te meer daarde vakman gemakkelijker zal kunnen bedrog plegen dan de particulier ?

Wat de reden van gezondheid betreft, deze is evenmin te verdedigen.

Hij die eenmaal per jaar zich van loodwit bedient om den gevel en de deuren van zijn huis te herschilderen zal weinig aan het gevaar zijn blootgesteld.

En ziehier tot welke paradox wij aldus worden geleid : indien hij die puimt een schilder is, oordeelt de wet dat er gevaar bestaat, doch indien hetzelfde werk door een liefhebber wordt uitgevoerd, onderstelt men dat hij niet zal blootgesteld zijn.

Zal het vochtig puimen de particulieren niet evengoed beschermen als de vakmannen ? Hetgeen wordt verboden is het immers het droog afkrabben en het droog puimen ?

Er bestaat waarlijk geen reden om aan armen en aan werklieden nuttelooze onkosten op te leggen door ze te verplichten de werken, welke zij sedert onheugelijke tijden in hun vrije uren zelf uitvoeren, door schilders te doen uitvoeren.

De opsomming der door den tekst van Geneve toegelaten uitzonderingen is hoogst willekeurig. Het wetsontwerp heeft getracht zulks te verhelpen, doch het heeft het zeer onvolledig gedaan.

Hoe zal men moeten bepalen wat men verstaat door de beroepsgebruiken voor dewelke er krachtens artikel 5 uitzonderingen zullen worden toegestaan ? Het technisch verslag haalt als voorbeeld aan : den tuinbouw. Doch zullen vele nijverheidslieden dezelfde reden niet kunnen aanvoeren ?

Ziehier een tuinier die zijn broeikas wil schilderen ; hij gedraagt zich naar de wet ; zoo hij terzelfdertijd de deur van zijn huis schildert, wordt hij geacht zich aan een gevaar bloot te stellen !

Om de uitzondering ten voordeele der kunstwerken te wettigen, zegt men ons dat de gebruikte hoeveelheden van gering belang zijn. Doch de particulieren, die voor hun persoonlijk gebruik slechts evenzoo beperkte hoeveelheden noodig hebben, kunnen zij niet dezelfde reden ter rechtvaardiging aanvoeren ?

Men ziet waarlijk niet goed waarom onze rechtbanken de bij artikel 6 voorziene boeten opleggen aan een armen drommel die een pot verf zou hebben aangekocht om zijn voorgevel te schilderen. De gemeenteoverheden zullen weigeren tegen hem proces-verbaal op te maken. Wat het parket betreft, dit zal trachten te vermijden dat de rechtbanken overstelpt worden met zoo weinig belangwekkende zaken en het zal bijna altijd verzachtende omstandigheden ontdekken, die het zullen in staat stellen de zaak naar den vrederechter te verwijzen wegens eenvoudige overtreding.

Een voorstander van artikel 1 antwoordt dat de gansche inrichting van het voorstel op dit artikel berust. Men zal geen uitslag bekomen indien het wordt afgeschaft. Trouwens, het schijnt genoegzaam bewezen dat men zich volkomen kan uit den slag trekken door niet-loodwithoudende verfstoffen aan te wenden.

Een lid heeft inlichtingen ingewonnen over de kwestie van het vermengen der verfstoffen die door de particulieren worden aangekocht. Het zal niet mogelijk zijn te vermijden dat zij meer dan 2 t. h. lood bevatten. Eenvoudig den verkoop verbieden zal dus het gevaar niet doen verdwijnen.

Een ander lid stemt niet in met de waarde van den bewijsgrond ontleend aan het feit dat men zich tijdens den oorlog en zelfs onmiddellijk na den oorlog niet van loodwit heeft bediend. Het tijdperk dat den oorlog voorafging, namelijk vanaf de regeling van 1910 tot in 1914, en het tijdperk van 1919 tot 1925 verstrekken ons geene statistieken waaruit blijkt dat de lijders aan loodvergiftiging talrijk zijn.

Laten wij niet uit het oog verliezen het groot belang van het zink voor

onze nationale nijverheid. Wij hangen af van Australië, dat ons jaarlijks 150,000 ton zink zendt.

Welnu, Australië heeft duidelijk zijn inzicht te kennen gegeven om weerraak te nemen, indien men eenvoudig weg het loodwit verbiedt.

IV.

ONDERZOEK VAN ARTIKELEN.

EERSTE ARTIKEL. — Het is overbodig het gebruik van loodwit wettelijk te regelen indien de verkoop van dit product aan geenerlei beperking onderworpen is.

De leden der technische Commissie doen ons opmerken dat het gebruik van loodwit aan particulieren toelaten en het aan de schilders verbieden, deze laatsten aan ernstige gevaren zou blootstellen, telken zij schilderwerken, door een niet-vakkundige slecht uitgevoerd, zouden moeten puimen.

Nochtans, noch de wet van 5 Mei 1888 betreffende het toezicht op de gevaarlijke, ongezonde en hinderlijke inrichtingen, noch de wet van 2 Juli 1899, betreffende de veiligheid en de gezondheid der werklieden, laten toe straffen op te leggen aan hen die geen bedrijfshoofden zijn of door dezen worden tewerkgesteld.

Een bijzondere tekst is dus noodig om den verkoop van loodwit aan derden wettelijk te regelen.

Dit artikel 1 is insgelijks onontbeerlijk om het bedrog te vermijden ; het is de hoeksteen der wet en bijgevolg is het behouden van dit artikel volledig gewettigd in de oogen van hen die voorstanders zijn van het verbod van het gebruik van loodwithoudende kleurstoffen binnenhuis. Doch, anderdeels, mag men zich afvragen of het verbod aan particulieren loodwit te verkoopen noodzakelijkerwijze onbeperkt moet zijn, dan wel of het niet mogelijk is er eenige verzachting aan toe te brengen.

Wij zagen het zooeven : de voorstanders van het algeheel verbod zijn niet enkel bezorgd over de bescherming van de gezondheid der particulieren die meer zijn blootgesteld dan de vakkundigen ; zij bekommeren er zich insgelijks over deze laatsten te vrijwaren tegen de gevaren van het puimen van wanden, slecht geverfd door middel van loodhoudende verven.

Men antwoordt dat voor den particulier die zich, uitzonderlijk, van loodhoudende verven in beperkte hoeveelheid zal bedienen, het gevaar van vergiftiging gering is, en dat de methoden van bescherming die gelden voor het schilderwerk door vakkundigen uitgevoerd, insgelijks kunnen dienen voor de schilderwerken die door particulieren worden uitgevoerd.

Met het oog op bemiddeling, en evenwel de volstrekte noodzakelijkheid handhavend van het beginsel van een verbod van verkoop aan particulieren, kan men zich afvragen of het niet mogelijk ware voldoening te schenken aan de voorstanders eener grootere vrijheid.

Doch er kan geen spraak van zijn aan de particulieren alle vrijheid te laten om loodwit, met olie gekneet, aan te koopen, zonder beperking van hoeveelheid, noch zelfs met beperking van hoeveelheid, indien er geen waarborg bestaat tegen de opeenhooping van verspreide aankopen.

Nochtans bevatten van nu af, meest al de verfstoffen, « gansch toe bereid », die aan de particulieren verkocht worden, geen loodwit. Dit feit

werd meer dan eens bevestigd door de leden der Technische Commissie, die de belangen der handelaars in verfstoffen vertegenwoordigen.

Ten aanzien van deze verschillende beschouwingen ware een amendement bij artikel 1 aannemelijk indien het ten doel had toe te laten aan de particulieren, in beperkte hoeveelheid, niet met olie gekneet loodwit, dat zij zelf min goed dan de vakkundigen zullen toebereiden, doch « gansch toebereide verfstoffen », die loodwithoudende kleurstoffen bevatten, te verkoopen. Op voorwaarde evenwel dat deze verfstoffen niet dienen voor schilderwerken binnen de gebouwen en niet kunnen worden aangekocht in overdreven hoeveelheid, door zich tot verschillende leveranciers te wenden.

't Is in dien zin dat uwe Commissie voorstelt een als volgt luidend amendement op te maken :

AMENDEMENT BIJ ARTIKEL 1.

Afwijkingen kunnen evenwel door den Minister van Nijverheid, Arbeid en Sociale Voorzorg worden toegestaan voor het aankopen van gansch toebereide verfstoffen, zonder dat de jaarlijksche hoeveelheid dezer verfstoffen 10 kilogrammen moge overschrijden.

Een Koninklijk besluit zal de voorwaarden en de overige formaliteiten, voor het verleenen dezer afwijkingen vereischt, regelen.

Dit amendement wordt aangenomen door de meerderheid der Commissie.

Art. 2. — Het dulden van 2 t. h. metaallood, dat bij paragraaf 2 wordt toegelaten, is slechts de bevestiging eener te Geneve eenparig aangenomen bepaling.

Art. 3. — De redenen, die de drie voorziene uitzonderingen wettigen, worden uiteengezet in het verslag der technische Commissie, welk verslag bij de Memorie van toelichting der Regeering gevoegd is. Deze redenen schijnen ons beslissend, en de tekst van artikel 3 biedt het voordeel aan den vageren tekst der Conferentie van Geneve duidelijker te omschrijven en hem tevens nuttig te beperken.

Art. 4. — Geeft aanleiding tot geenerlei opwerping.

Art. 5. — De definitieve tekst der bij dit artikel voorziene Koninklijke besluiten zal natuurlijk slechts kunnen opgemaakt worden nadat de wet is aangenomen. Doch vermits dit artikel aan de uitvoerende macht een zeer uitgestrekt recht toekent, heeft uwe Commissie het noodig geacht aan den Minister van Nijverheid en Arbeid inlichtingen te vragen omtrent de inzichten van zijn Departement, ingeval dit artikel wordt aangenomen.

Blijkens het onderzoek der voorloopige antwoorden, die ons werden medegedeeld, zullen al de voorzorgen getroffen worden, om te vermijden dat de uitdrukking : « vakkundig gebruik » in zoo ruimen zin worde uitgelegd dat zij ten slotte de beschikkingen van artikel één zou te niet doen.

Er zullen insgelijks voorzorgen worden getroffen opdat het vervoer van het loodwit in dusdanige voorwaarden geschiede dat het behandelen van hetzelfde geen gevaar oplevere.

De thans bij het Koninklijk besluit van 1910 opgelegde voorzorgsmaatregelen zullen herzien en aangevuld worden.

Artikelen 6, 7, 8, 9, 10 hoeven niet toegelicht te worden.

V.

RECHTVAARDIGING VAN ONZE BESLUITEN.

Uit de uiteenzetting van de bewijsgronden der voorstanders en der tegenstanders van het verbod, blijkt duidelijk dat hunne zienswijzen niet overeen te brengen zijn.

Men moet er bijgevolg van afzien ze tot overeenstemming te brengen.

Niettemin bestaan er een zeker aantal vaststaande feiten, waarvoor het ons moet toegelaten zijn de logische gevolgtrekkingen af te leiden, alsmede de besluiten, welke voor den wetgever daarin besloten liggen.

Een der meest overtuigende tegenstanders van het verbod van het gebruik van loodwit, de heer Albert Van Lerberghe, erkent het uitdrukkelijk in zijne nota over het verslag der Belgische Commissie, die na den oorlog met het onderzoek der zaak belast werd :

« Niemand heeft ooit betwist dat de met lood samengestelde producten schadelijk zijn ; de 101 stielen waarin het lood gebezigd wordt hebben hun aantal loodvergiftigden geleverd ; ernstige ongevallen werden vastgesteld en in het algemeen aan het loodwit toegeschreven. Sedert ongeveer vijf en zeventig jaar, namelijk sedert de practische nijverheidsontdekking van het zinkwit, wordt er een hevige veltocht gevoerd om het zinkwit in de plaats van het loodwit te stellen ; er dient gezegd dat in het begin van dit tijdperk de methodes van hygiene, van werktuigkunde, van techniek, van voortbrengst en van bewerking der met lood samengestelde producten in deze 101 ambachten niet zeer ontwikkeld waren en dat talrijke werklieden aan de ziekte een ruimen tol betaalden ; schreeuwend misbruiken waren de gewone regel » (1).

Gewis, uit hoofde van al de aangehaalde redenen zijn de statistieken niet te vertrouwen ; zij zijn niettemin talrijk en verscheiden genoeg om de noodzakelijkheid der wettelijke regeling zelfs door de hardnekkigste tegenstanders van het verbod te doen inzien.

In het antwoord der loodwitfabricanten van Europa op de vragenlijst van het Internationaal Bureau van den Arbeid, vinden wij een zeer belangwekkende bekentenis in het hoofdstuk dat aan de statistieken gewijd wordt.

Kassen voor beroepsziekten in Duitschland hadden voor het tijdperk van 1910-1912 het aantal door haar ondersteunde schildersgasten bekendgemaakt. Te Leipzig werden 43 t. h. der schildersgasten opgegeven als zijnde ziek geweest.

Na te hebben doen opmerken dat deze cijfers betrekkelijk oud zijn, voegen de werkbazen er bij : Een onderzoek van het bloed volgens de methode van het basisch kleuren heeft bewezen dat op 247 gevallen van loodvergiftiging, die door de schilders (leden der Krankenkasse) werden aangegeven, slechts 93 een positieven uitslag hebben opgeleverd, namelijk dat 38 t. h. der onderstelde gevallen van vergiftiging echt bevonden werden.

Wij mogen onderstellen dat deze verhouding van 38 t. h. nergens meer bereikt wordt, want moest het thans nog zoo zijn spijs een wettelijke regeling, die van voor verschillende jaren dagteekent, dan zouden wij niet begrijpen dat men de noodzakelijkheid van het verbod kon in twijfel trekken.

(1) *Interdiction de l'emploi de la céruse*, p. 11.

Ondanks al den verwezenlijkten vooruitgang blijft het een bewezen feit dat het loodwit een gevaarlijk gif is. Indien de verwoestingen die het aanricht sedert den oorlog minder uitgestrekt zijn, is zulks niet grootendeels toe te schrijven, zooals een lid uwer Commissie heeft doen opmerken, aan het feit dat men tijdens den oorlog en zelfs onmiddellijk na den wapenstilstand slechts de volstrekt onontbeerlijke schilderwerken heeft doen uitvoeren?

Indien echter door allen wordt ingezien dat het loodwit een gif is, dan vloeit daaruit voort dat de werklieden daartegen dienen beschut te worden door eene strenge wettelijke regeling.

Welnu, het schijnt ons nauwelijks betwistbaar dat deze regeling, zeer schoon en volledig in theorie en op het papier, in de practijk geenszins de doeltreffendheid bezit die men haar toeschrijft. Wij hebben gezien wat de opzichters van den arbeid erover denken.

Doch de bewijsgronden door de tegenstanders van het verbod aangevoerd om te bewijzen dat dit laatste steeds zal ontdoken worden, gelden zij ook niet tegen het stelsel der wettelijke regeling?

Indien er, zooals de fabricanten het in hun antwoord op de vragen van het Internationaal Bureel van den Arbeid voorzien, een menigte gendarmen, opzichters en deskundigen zal noodig zijn om al de mengsels te onderzoeken waarvan men zich op tallooze werven zou bedienen, zullen er niet evenveel noodig zijn om de inachtneming na te gaan van al de hygienische maatregelen waarvan zij de noodzakelijkheid erkennen?

Weliswaar moet men niet wanhopen dat de syndicaten zich met de hygienisten zouden vereenigen om de werklieden te gewennen de voorzorgen te nemen die zich opdringen.

Doch wij hebben reeds in herinnering gebracht dat er in de huisschildersnijverheid tal van niet-vakkundigen en zwervers zijn, waarop het moeilijk is invloed te hebben.

Gewis zou het eenig radicaal en afdoend middel zijn het gebruik van loodwit te verbieden, niet alleen in het huisschildersbedrijf, maar ook in de wagenmakerij en voor het schilderen der schepen.

Doch de Internationale Conferentie van Geneve heeft bewezen dat in zake nijverheidswetgeving de meest logische en radicaalste oplossingen niet steeds het best geschikt zijn om verwezenlijkt te worden.

Het huidig ontwerp is trouwens een aanzienlijke vooruitgang, vermits het gebruik van loodwit voor al de schilderwerken binnenshuis verboden wordt.

Bijgevolg zal het gepast zijn de uitslagen af te wachten van de toepassing der nieuwe Koninklijke besluiten die in uitvoering der wet zullen worden getroffen.

Men moet overigens erkennen dat de gevallen van loodvergiftiging aanmerkelijk zijn afgenomen en dat het onvoorzichtig ware van nu af aan reeds te verklaren dat het volstrekt onmogelijk is in de toekomst een stelsel van doeltreffend vochtig puimen te veralgemeenen.

Om al deze redenen stelt uwe Commissie U voor het ontwerp, aangevuld met het door de meerderheid aangenomen amendement, goed te keuren.

Amendement door de Commissie voorgesteld.

EERSTE ARTIKEL.

Den volgenden tekst toe te voegen :

« Door den Minister van Nijverheid, Arbeid en Sociale Voorzorg kunnen er evenwel afwijkingen worden toegestaan voor het aankopen van gansch toebereide verfstoffen, zonder dat de jaarlijksche hoeveelheid dezer verfstoffen 10 kilogram moge overschrijden. Een Koninklijk besluit zal de voorwaarden en de overige formaliteiten voor het verleenen dezer afwijkingen vereischt, regelen. »

De Verslaggever,
G. RUTTEN.

De Voorzitter
ARM. HUBERT.